

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 4353/16

Cemil ALTUN / Türkiye

Başkan,

Julia Laffranque,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

Paul Lemmens,

Valeriu Grițco,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Georges Ravarani

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2017. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 6 Aralık 2016 tarihinde Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Yukarıda belirtilen 19 Ocak 2016 tarihli başvuruyu,

19 Ocak 2016 tarihinde Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca davalı Hükümete bildirilen geçici tedbir kararını ve geçici tedbirin kaldırılmasına ilişkin 28 Ocak 2016 tarihli kararı,

Mahkeme İçtüzüğü'nün 41. maddesi uyarınca yukarıda belirtilen başvuruya öncelik verilmesine ilişkin kararı,

Davalı Hükümet tarafından 21 ve 26 Ocak 2016 tarihlerinde ve başvuran tarafından 20, 22 ve 26 Ocak ve 16 Şubat 2016 tarihlerinde sunulan bilgileri dikkate alarak gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR VE OLGULAR

1. Başvuru, 1997 doğumlu olup, Van'da ikamet etmiş olan Türk vatandaşı Serhat Altun tarafından yapılmıştır. Serhat Altun, Mahkeme önünde, İstanbul Barosuna bağlı Avukat Ramazan Demir tarafından temsil edilmiştir.

2. Serhat Altun'un 20 Ocak 2016 tarihinde vefat etmesi üzerine, abisi Cemil Altun davayı takip etmek istediğini ifade etmiş ve bir başvuru formu ibraz etmiştir.

3. Başvuran olarak anılacak olan Cemil Altun bir Türk vatandaşıdır. Başvuran 1991 doğumlu olup, Van'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde, Ramazan Demir tarafından temsil edilmektedir.

A. Davanın Koşulları

1. Başvuran

4. Davaya konu olaylar, başvuran tarafından ileri sürüldüğü ve kendisi ile kardeşi Serhat Altun tarafından ibraz edilen belgelerden görüldüğü kadarıyla aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

a. Başvuruya Yol Açan Olayların Arka Planı

5. Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde yer alan bazı il ve ilçelerde, 2015 yılının Ağustos ayından itibaren, yerel idari amirlerce birçok kez sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır. Sokağa çıkma yasaklarının belirtilen amacı, birtakım yasadışı örgütlerin mensupları tarafından kazılan hendekleri ve tuzaklanan bombaları temizlemek ve sivilleri şiddet olaylarından korumaktır. Söz konusu sokağa çıkma yasaklarının bazıları, farklı tarihlerde kaldırılarak tekrar uygulamaya konmuştur.

6. Cizre ilçesinde 14 Aralık 2015 tarihinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Söz konusu yasağa göre, insanların günün herhangi bir saatinde evlerinden ayrılmaları yasaklanmıştır. Cizre'de ilan edilen 24 saatlik sokağa çıkma yasağı, yasağın değiştirildiği 2 Mart 2016 tarihine kadar devam etmiştir. Söz konusu değişiklik uyarınca, vatandaşların 5:00 ile 19:30 arasındaki saatlerde evlerinden ayrılmalarına izin verilmiştir. Sokağa çıkma yasağı işleyişinde 28 Mart 2016 tarihinde yapılan diğer bir değişiklikle, vatandaşlara 4:30 ile 21:30 arasında evlerinden çıkma izni verilmiştir. 5 Haziran 2016 tarihinde yapılan değişiklik ise, sokağa çıkma yasağı saatlerini 23:00 ile 2:30 saatleriyle sınırlandırmıştır.

7. Türkiye İnsan Hakları Derneği tarafından 6 Şubat 2016 tarihinde yayınlanan bir rapora göre, Cizre'de dâhil olmak üzere, sokağa çıkma yasağı uygulanan bölgelerde Ağustos 2015 ile 5 Şubat 2016 arasındaki dönemde en az 300 sivil öldürülmüştür. Söz konusu 300 kişiden 42 tanesi çocuk, 31 tanesi kadın ve 30 tanesi 60 yaş üzeri kişilerdir.

8. Aşağıda yer alan ifadeler, 21 Ocak 2016 tarihinde yayınlanan “Türkiye: Belirsiz sokağa çıkma yasağı kapsamında kötü niyetli operasyonları sonlandırın” başlıklı Uluslararası Af Örgütü Brifinginde dile getirilmiştir (UA Endeks: EUR 44/3230/2016):

“[Sokağa çıkma yasağı] bölgesinde polis ve ordu tarafından yürütülen operasyonlarda, meskûn mahallerde ağır silahların kullanılması da dâhil olmak üzere, kötü niyetli güç kullanımı söz konusu olmuştur. Türk Hükümeti, her türlü ateşli silah kullanımının insan haklarına uyumlu olmasını ve silahsız bölge sakinlerinin ölümlerine veya yaralanmalarına yol açmamasını sağlamalıdır.

Güvenlik kuvvetlerinin, Kürdistan İşçi Partisinin (PKK) gençlik yapılanması olan Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDG-H) ile çatışmaya girmesi nedeniyle, 150’den fazla bölge sakininin öldürüldüğü söylenmektedir. Ölenler arasında kadınlar, küçük çocuklar ve yaşlılar bulunmaktadır. Bu durum, Hükümetin ölen kişilerden çok az bir kısmının silahsız olduğu yönündeki iddiasına şüphe düşürmektedir.”

b. Olay ve Mahkeme Önündeki Yargılamalar

9. Başvuranın erkek kardeşi Serhat Altun, 14 Aralık 2015 tarihinde sokağa çıkma yasağı getirilmesinden önce, bölge sakinlerine destekte bulunmak üzere 40-50 öğrenci arkadaşıyla birlikte Cizre’ye giden bir üniversite öğrencisiydi. 14 Aralık 2015 tarihinde sokağa çıkma yasağı getirildiğinde, Serhat Altun ve diğer öğrenciler ilçeden ayrılamamışlardır. Akabinde öğrencilerden biri güvenlik güçleri tarafından öldürülmüş ve diğer bazı öğrenciler vurulmuş ve yaralanmıştır.

10. Serhat Altun da 18 Ocak 2016 akşamı güvenlik güçleri tarafından vurulmuş ve yaralanmıştır. O esnada Serhat Altun, Cizre’nin Cudi Mahallesinde Siti Hayat Sokakta bulunmaktaydı. Serhat Altun bir evin bahçesine girmeyi başarmış ve buradan bağırarak civar evlerde yaşayan kişilere yaralandığını ve çok fazla kan kaybetmekte olduğunu bildirebilmiştir. Ancak, bölgedeki güvenlik güçleri kimsenin Serhat Altun’un yanına gitmesine izin vermemiş ve ayırım gözetmeksizin ateş açmıştır. Bazı bölge sakinlerinin ve o esnada Cizre’de bulunan Şırnak

Milletvekili Faysal Sarıyıldız'ın birçok kez acil servisi aramasına rağmen, kendilerine güvenlik endişeleri nedeniyle hiçbir ambulansın sokağa girmesine izin verilmediği söylenmiştir. Acil servis görevlileri, arayan kişilere, Serhat Altun'u bir buçuk kilometre mesafede bulunan Dört Yol'a götürmeleri halinde gelip buradan kendisini alabileceklerini bildirmişlerdir.

11. Ancak, civarda Serhat Altun'u Dört Yol'a taşımaya istekli kimse bulunmamıştır. Geçmişte yaşanan birtakım benzer olaylarda, yaralı kişileri ambulanslara taşıyan siviller güvenlik güçleri tarafından vurulmuştur; dolayısıyla, insanlar Serhat Altun'a yardım edemeyecek ölçüde korkmuşlardır. Bu tür bir vakada, bir mermiyle vurulan ve yaralanan üç aylık bir bebeğin büyükannesi ve büyükbabası, bebeği hastaneye götürme girişiminde buldukları sırada ateş altında kalmıştır. Hem bebek, hem de büyükbabası ölmüş olup, büyükanne ise yaralı olarak kurtulmuştur.

12. Başvuranın avukatı, Sarıyıldız tarafından olay hakkında bilgilendirilmesi üzerine, 19 Ocak 2016 tarihinde Mahkeme'ye başvuruda bulunmuş ve Mahkeme'den, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca, Serhat Altun'un derhal hastaneye erişimini sağlaması konusunda Türk Hükümetine bildirimde bulunmasını talep etmiştir.

13. Mahkeme, aynı gün talebi kabul etmiş ve Türk Hükümetine, Serhat Altun'un yaşamının ve vücut bütünlüğünün korunması için yetkileri dâhilindeki bütün tedbirleri alması yönünde bildirimde bulunmuştur.

14. Fakat Hükümet, başvuranın kardeşini hastaneye götürmek için herhangi bir adım atmamıştır.

15. Başvuranın kardeşi 20 Ocak 2016 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

16. Aynı gün Sarıyıldız, Cizre Belediye Başkanıyla ve Cizre'de yaralanan veya öldürülen kişilerin yaklaşık 30 yakınıyla birlikte, birtakım yaralıları ve ölen kişilerin cesetlerini almak üzere Cudi Mahallesi gideceklerini Cizre Valisine bildirmiştir. Grup Cudi Mahallesi gittiğinde aralarında başvuranın kardeşi Serhat Altun'un ve Ahmet Tunç ile Mehmet Kaplan'ın (ölen bu iki kişi hakkında yapılan başvurular halihazırda

Mahkeme önünde derdesttir; bk. *Adem Tunç/Türkiye*, no. 4552/16, ve *Abdullah Kaplan/Türkiye*, no. 4159/16) da bulunduğu birtakım kişilerin cesetlerini bulmuş ve götürmüştür. Geri dönüş yolunda grup, zırhlı araçlardan açılan ateş altında kalmış olup, bu esnada grup üyelerinden ikisi ölmüş ve aralarında olayı kaydeden kameramanın da bulunduğu bazı diğer grup üyeleri yaralanmıştır.

17. Bu olay Birleşmiş Milletler (“BM”) İnsan Hakları Yüksek Komiserinin 1 Şubat 2016 tarihli raporunda eleştirilmiştir. BM Yüksek Komiseri Zeid Ra’ad al Hussein “Türk yetkililerini güvenlik operasyonlarında sivillerin temel haklarına saygı göstermeye ve olaya ilişkin şoke edici video kaydının bir önceki hafta ortaya çıkmasının ardından, güneydoğudaki Cizre ilçesinde bir grup silahsız kişinin vurulduğu iddiasını derhal soruşturmaya teşvik etmiştir”.

18. 20 Ocak 2016 akşamı başvuranın kardeşinin cesedi üzerinde ölü muayenesi yapılmıştır. Doktorlar, başvuranın kardeşinin üç mermiyle vurulduğunu belirtmişlerdir.

19. Başvuranın kardeşi 22 Ocak 2016 tarihinde memleketi Erciş’te defnedilmiştir.

20. Mahkeme, Serhat Altun’un ölümüne ilişkin olarak taraflarca sunulan bilgiler ışığında, 28 Ocak 2016 tarihinde, Mahkeme İçtüzüğü’nün 39. maddesi uyarınca 19 Ocak 2016 tarihinde bildirilen geçici tedbirin kaldırılmasına karar vermiştir.

c. Başvuranın Yasal Temsilcisinin Yakalanması ve Tutuklanması

21. 16 Mart 2016’nın erken saatlerinde başvuranın yasal temsilcisi Ramazan Demir’in İstanbul’daki evine Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü polis memurları tarafından baskın yapılmış ve Ramazan Demir gözaltına alınmıştır.

22. Bir Cumhuriyet savcısı 17 Mart 2016 akşamı Ramazan Demir’i karakolda sorgulamak istemiştir. Demir, geçerli usule göre karakolda değil,

ancak adliyede sorgulanabileceğini belirterek Cumhuriyet savcısının sorularını yanıtlamayı reddetmiştir.

23. Cumhuriyet savcısı sorgu esnasında Demir'e PKK'yla bağlantılı bir suçtan dolayı kendisine hiç hapis cezası verilip verilmediği, PKK'yla bağlantısı olan veya PKK'yla bağlantılı faaliyetlerden ötürü cezaevinde olan herhangi bir akrabasının olup olmadığı, cezaevinde bulunan herhangi bir akrabasını veya müvekkilini ziyaret edip etmediği, herhangi bir derneğe üye olup olmadığı ve sosyal medyayı kullanıp kullanmadığı gibi sorular yönelmiş ve sahip olduğu tüm telefon hatlarının bilgilerini istemiştir.

24. Demir söz konusu soruların hiçbirine yanıt vermemiştir. Cumhuriyet savcısı aynı ifadeye Demir'e şu ithamda da bulunmuştur: "... [Demir'in] propaganda ve kışkırtma faaliyetlerinin bir parçası olarak ve işkence iddiaları ile insan hakları ihlalleri iddialarını ileri sürerek ülkemizi içeride ve uluslararası sahada zayıflatmaya yönelik faaliyetlerinin bir parçası olarak, adının Delegasyon olduğunu belirttiği şahısla görüşeceği ve mülakatlarda bulunacağı değerlendirilmektedir."

25. Yukarıda belirtilen sorgusunun ardından Demir, 19 Mart 2016 tarihinde hâkim önüne çıkarılıncaya ve söz konusu hâkim tarafından kefaletle serbest bırakılmasına hükmedilinceye dek karakolda tutulmaya devam etmiştir. Hâkim tarafından sorgulandığı sırada Demir ve kendisini temsil eden avukatlar, Cumhuriyet savcısının yukarıda belirtilen ithamına atıfta bulunmuş ve Demir'in yakalanmasının asıl amacının Demir'i sokağa çıkma yasağına ilişkin davalarda başvuruları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde temsil etmekten alıkoymak olduğunu ileri sürmüştür. Demir ve avukatları, bu durumun Sözleşme'nin 34. maddesine aykırı olduğunu iddia etmiştir.

26. Demir'in serbest bırakılmasının ardından Cumhuriyet savcısı serbest bırakma kararına itiraz etmiş ve 22 Mart 2016 tarihinde Demir hakkında yakalama müzekkeresi çıkarılmıştır.

27. Demir 6 Nisan 2016 tarihinde adliyeye gitmiş ve birtakım başvuru formlarını tamamlaması ve Mahkeme'ye ibraz etmesi gerekmesi, bunun da müvekkillerine karşı ödevi olması nedeniyle 22 Mart 2016 tarihinde çıkarılan yakalama müzekkeresinin hemen akabinde teslim olmadığını hâkime bildirmiştir. Hâkim, Demir'in aleyhine ceza davası açılana kadar kendisinin cezaevinde tutulmasına karar vermiştir.

28. Demir 20 Nisan 2016 tarihinde yasal temsilcisi Ayşe Demir-Bingöl'ü, mevcut başvuru dâhil olmak üzere toplam 16 başvuruyla ilgili olarak Mahkeme önünde kendi adına hareket etmesi için yetkilendirmiştir. Demir 7 Eylül 2016 tarihinde kefaletle serbest bırakılmıştır.

2. Hükümet

29. Hükümet, 21 ve 26 Ocak 2016 tarihlerinde, başvuranın iddialarına ve Mahkeme tarafından bildirilen geçici tedbir kararına ilişkin bilgi ve görüşlerini sunmuştur.

B. İlgili Uluslararası Belgeler

30. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, 2 Aralık 2016 tarihinde, "Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesindeki Terörle Mücadele Operasyonlarının İnsan Haklarına Etkileri" başlıklı bir memorandum yayınlamıştır (CommDH(2016)39). Memorandum'un sonuçlar ve tavsiyeler kısmı aşağıdaki gibidir:

"5. Sonuçlar ve tavsiyeler

118. Komiser Türkiye'nin karşı karşıya olduğu terör tehdidinin büyüklüğünün bütünüyle farkındadır ve Türk devletinin terörün her türüyle mücadele hakkı ve görevini tanıır. Komiser, ayrıca, silahlı, ayrılıkçı ve AB, NATO ve birçok devlet tarafından terörist olarak tanınan bir örgütün on yıllar süren ve on binlerce yaşama mal olan bir çatışma içinde sistematik olarak şiddet ve terör uyguladığı Türkiye'nin güneydoğusundaki hal ve şartları kabul eder. Bu memorandumdaki

hiçbir şeyin PKK'nın eylemlerini veya güneydoğudaki sair terör faaliyetlerini mazur gösterdiği düşünülemez.

119. Aynı zamanda, uluslararası yükümlülükleri uyarınca Türk devletinin cevabı, hukukun üstünlüğü ilkesine ve insan hakları standartlarına bağlı kalmalıdır; ki bu, temel insan haklarına her müdahalenin yasada tanımlanmış, demokratik bir toplumda gerekli ve güdülen amaçla sıkı sıkıya orantılı olmasını gerektirmektedir. Bu açıdan Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin tanıdığı üzere, uzun yıllara dayanan, en ağırları 1990'larda Türkiye'nin güneydoğusunda gerçekleşmiş olan, son derece vahim insan hakları ihlallerini içeren bir insan hakları karnesine sahiptir. Komiser, "çözüm süreci" olarak bilinen nispeten sakin ve huzurlu bir dönemin ardından, Türkiye'nin güneydoğusunda çatışmaların yeniden başlamasından ve süratle tırmanmasından derin üzüntü duymaktadır.

120. Bu memorandumun amaçları doğrultusunda, Komiser, Türk makamlarının güneydoğudaki vaziyete 2015 yazından beri verdikleri cevabı incelemiştir. Bu cevap esas itibarıyla sokağa çıkma yasağı ilanları ve bunlara eşlik eden polis ve/veya askeri operasyonlar şeklinde tezahür etmiştir. Bu inceleme ışığında, işbu memorandumun gelişme bölümünde ortaya konduğu gibi, uygulanacak uluslararası ve Avrupa standartları dikkate alındığında ve temel insan haklarından faydalanılmasına getirdikleri muazzam sınırlamalara binaen, Komiser, bu tedbirlerin yeterli biçimde öngörülebilir ve yasada tanımlanmış olmak anlamında ne hukuki, ne de Türkiye tarafından güdülen meşru amaçla orantılı olduğu kanaatinde değildir.

121. Komiser'in görüşüne göre, bu nedenle, Ağustos 2015'den beri Türk makamların verdiği ucu açık, gece gündüz aralıksız devam eden sokağa çıkma yasağı ilanları ile ayırt edilen karşılığın sadece yürürlüğe konmuş olması bile etkilenen yerel halk bakımından birçok çok ciddi insan hakkı ihlaline sebep olmuştur. Komiser, mümkün olan en kuvvetli şekilde, Türk yetkilileri bu uygulamaya derhal son vermeye çağırılmaktadır. Bölgede gelecekte alınacak her tür tedbir, terörle mücadelenin zaruretleri ile bir denge kurarken yerel sivil halkın insan haklarına çok daha büyük bir önem vermelidir.

122. Güvenlik güçlerinin işlediği iddia edilen çok sayıda insan hakkı ihlaline gelince, Komiser bunları son derece ciddi ve tutarlı bulmaktadır. Komiser, bu iddialarının çoğunun, kaynaklarına bakıldığında ve güneydoğudaki terörle mücadele operasyonları sırasında Türk güvenlik güçleri tarafından işlenen geçmiş insan hakları ihlali kalıpları ile Türk makamlarının güvenlik güçlerinin bu süre zarfındaki

kovuşturma dokunulmazlığını güçlendirme gayretleri nazara alındığında, inanılır olduğu kanaatindedir. Her halükarda, bu iddiaların operasyonlar sırasında dünya ile bağlantısı kesilmiş, tamamen yetkililerin hakimiyeti altında bulunan yerlerdeki ihlalleri ilgilendirdiği göz önüne alınırsa, bu iddiaların mesnetsiz olduğunu ikna edici bir biçimde ispat etme yükü Türk makamlarına düşmektedir.

123. Komiser, hem Türk makamlarının köklü cezasızlık sorununu halletmekte ve Komiserlik Ofisi'nin bu konuda tekrar eden tavsiyelerini uygulamaya koymakta bir irade göstermemiş hem de geçmişte ağır insan hakları ihlallerine yol açan kalıpların söz konusu süre zarfında işlemeye devam etmiş olduklarını gözlemler. Bütün veriler, yetkililerin insan hakları ihlalleri iddialarını gereken ciddiyetle ele almadıklarını, operasyonlar sırasında yitirilen yaşamlara ilişkin re'sen açılan ve olayları aydınlatma potansiyeli olan etkin ceza soruşturmaları yürütmediklerini göstermektedir. Öncelik, daha ziyade, güvenlik güçlerine güvence vermek ve takibattan korumakmış gibi görünmektedir. Bu iddiaları gerekli yerlere taşıyan insan hakları STK'ları ve hukukçular karalanırken güvenlik güçleri, güvenlik gücü mensuplarının şüpheli sıfatıyla muamele edildiği çok az sayıda ceza davası istisna olmak üzere, ciddi suistimal türleri için bile sadece disiplin yaptırımlarına tabi tutulmuştur. Komiser'in görüşüne göre bu durum, Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerine son derece uzak düşmektedir.

124. Bu iddialar hakkındaki soruşturmanın etkili olarak değerlendirilebilmesi için, bunların gecikmeden, itina ve noksansız bir şekilde yapılması gerekirdi. Ne yazık ki, kimi operasyonlardan beri geçen süreye, delillerin etkilenen alanlarda iş makinalarıyla fiilen imha edilmiş olabilecekleri gerçeğine, ayrıca savcılarının genel tutumuna bakılırsa, gelecekteki herhangi bir soruşturmanın etkililik kriterlerini tamamıyla yerine getirmesi hayli olanaksız görünmektedir. Dolayısıyla, Türk makamları, Türkiye'nin, söz konusu süre zarfında, yaşam hakkı ihlalleri de dahil olmak üzere birçok ağır insan hakkı ihlalinde bulunmuş olduğunun peşinen varsayılması durumuyla yüzleşmek zorunda kalacaklardır.

125. Bu durum, devlet görevlileri tarafından hesap verilebilirlik konusunda Türkiye'de bir zihniyet değişikliğinin zaruretini meydana çıkarmaktadır. Komiser, Türkiye'nin yakın tarihi boyunca cezasızlığın, insan haklarına temelden ters düşen davranışları meşrulaştırarak, teşvik ederek ve insan haklarını korumak ve geliştirmek için verilen bütün gayretlerin altını oyarak, sürekli olumsuz bir etkide bulunduğu kanaatindedir. Yetkililerin 15 Temmuz 2016 darbe girişimine karıştıklarından

şüphelenilen devlet görevlilerini cezalandırmak üzere süratle eyleme geçmiş olduğu doğrudur, lakin Komiser bu bağlamda alınan ilk tedbirlerden birinin olağanüstü hal tedbirlerini uygulayan diğer devlet görevlilerine idari, hukuki ve cezai dokunulmazlık sağlanması olmasını üzüntüyle karşılamaktadır. Komiser'in görüşüne göre, Türkiye'de insan hakları için kritik sınav, aynı özenin, eylemlerin devlete değil de bireysel vatandaşların insan haklarına yöneltmiş olması halinde de gösterilip gösterilemediğidir.

126. Komiser bir kez daha Türkiye'yi, mümkün olan en kuvvetli şekilde, Türkiye'de cezasızlığın kökeninde yatan çok sayıda sebebi artık ele almaya (Bk. yukarıda 83. paragraf) ve bununla mücadele için Türkiye'ye tekrar tekrar verdiği tavsiyeleri uygulamaya koymaya çağırmaktadır.

127. Bu memorandumda ortaya konan incelemenin ışığında Komiser, Türkiye'nin güneydoğusunda çok büyük bir nüfusun birçok insan hakkının, Ağustos 2015'den beri yürütülen terörle mücadele operasyonları bağlamında ihlal edildiğini düşünmektedir. Bu nedenle, Türkiye için öncelik, bu vaziyete yol açmış olan yaklaşımı terk etmek olmalıdır; bunu, etkileri telafi etmeye yönelik açık bir iradenin gösterilmesi takip etmelidir.

128. Bu ilk başta, yetkililer tarafından kamuoyu önünde hataların ve insan hakları ihlallerinin kabul edilmesini gerektirmektedir. Buna, ister Türk devletinin teröre karşı onları koruyamamış olmasından kaynaklanmış olsun ister terörle mücadele operasyonlarının doğrudan bir sonucu olarak gerçekleşsin, ilgili kişilerin uğradığı maddi ve manevi zararların tazmin edilmesi yönünde ciddi gayretler eşlik etmelidir. Komiser, Türk makamlarının bu bağlamda ihtiyaç duyulan gayretlerin boyutunu tam olarak idrak etmedikleri izlenimini edinmiştir ve tazminat için mevcut yasal çerçeve birçok açıdan açıkça yetersiz görünmektedir. Operasyonlardan etkilenen bazı şehirlerde yerel nüfusa yönelik kamulaştırma yaklaşımına ilişkin olarak Komiser, böyle bir adımın etkilenen kimseler için çifte cezalandırma teşkil edeceğini ve bir tür telafi yolu sayılamayacağını düşünmektedir.

129. Komiser Türk makamlarıyla yapıcı diyalogunu sürdürme iradesini vurgular ve Türkiye'de insan haklarının korunmasını ve geliştirilmesini ileri götürme çabalarında her türlü yardım ve desteği sunmaya hazır olduğunu ifade eder.”

ŞİKÂyetLER

31. Başvuran, Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında, yetkililerin kardeşinin konumunu bilmelerine ve ulusal hukuk uyarınca kendisine özen yükümlülüklerinin bulunmasına rağmen, kardeşinin hayatını kurtarmak için müdahalede bulunmadıklarından şikâyet etmektedir. Bu bağlamda başvuran, Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüğe atıfta bulunmakta ve yetkililerin, bir kişinin yaşamına yönelik tehlikenin varlığını bildikleri veya biliyor olmaları gerektiği halde söz konusu tehlikenin gerçekleşmesini engellemek için gerekli tedbirleri almamaları halinde, yaşam hakkını ihlal eder şekilde davranmış olacaklarını ileri sürmektedir.

32. Başvuran aynı madde kapsamında ayrıca, Cumhuriyet savcısının, kardeşinin ölümüne ilişkin soruşturmada ölü muayenesi haricinde herhangi bir adım atmadığından şikâyet etmektedir.

33. Başvuran, kardeşinin vurulduktan ve yaralandıktan sonra uzun bir süre boyunca beklemek zorunda kaldığını ve kimsenin kendisine yardım etmek için kendisine yanaşmaya cesaret edemediğini iddia etmektedir. Başvuranın görüşüne göre, kardeşinin yaşadığı ıstırap Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında kötü muamele teşkil etmiştir.

34. Başvuran, sokağa çıkma yasağının, kardeşinin cesedinin hayatını kaybettiği yerden derhal alınamayacağı şekilde katı biçimde uygulandığını ileri sürmekte ve bu durumun Sözleşme'nin 5. maddesi anlamında kardeşinin özgürlük hakkını ihlal ettiğini iddia etmektedir. Başvuran, güvenlik güçlerinin sokaklarda görülen herkesi vurup öldürmesi nedeniyle tüm Cizre ilçesi sakinlerinin fiilen evlerine hapsedildiklerini eklemektedir.

35. Başvuran, Sözleşme'nin 1 ve 34. maddelerine dayanarak, davalı Devletin, kardeşinin vücut bütünlüğünü ve yaşamını korumak için herhangi bir adım atmaması ve diğer kişilerin kardeşine yardım etmelerini engellemesi nedeniyle Mahkeme tarafından bildirilen geçici tedbir kararına riayet etmediğinden şikâyet etmektedir. Bu doğrultuda başvuran,

Hükümetin söz konusu zamanda bölgedeki silahlı çatışmaların devam ettiği yönündeki mazeretinin, Hükümeti yükümlülüklerinden kurtarmadığını ileri sürmektedir.

36. Son olarak, başvuran, Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamında ayrıca, yasal temsilcisi Ramazan Demir'in yakalanmasının ve tutuklanmasının asıl gerekçesinin sokağa çıkma yasağı uygulanan bölgelerdeki başvuruları temsil etmesi olduğunu iddia etmekte ve Demir'in yakalanması ve tutuklanmasının bireysel başvuru hakkına yönelik ciddi bir müdahale teşkil ettiğinden şikâyet etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 2, 3 ve 34. Maddeleri Kapsamındaki Şikâyetler

37. Başvuran, Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında, ulusal yetkililerin, kardeşinin vurulmasının ve ciddi şekilde yaralanmasının ardından hastaneye götürmemeleri nedeniyle hayatını kaybettiğinden ve kardeşinin ölümüne ilişkin etkin bir soruşturma yürütmediklerinden şikâyet etmektedir. Başvuran ayrıca, kan kaybettiği sırada ulusal makamların kendisine yardım etmemesi dolayısıyla kardeşinin yaşadığı ıstırapın Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında kötü muamele teşkil ettiğinden şikâyet etmektedir.

38. Başvuran son olarak, Hükümetin geçici tedbir kararına riayet etmemesi ve yasal temsilcisini yakalaması ve tutuklaması nedeniyle Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerine aykırı davrandığından şikâyet etmektedir.

39. Mahkeme, bu şikâyetlerin kabul edilebilirliğini dava dosyası temelinde belirleyemeyeceği ve dolayısıyla, Mahkeme İçtüzüğü'nün 54 § 2 (b) maddesi uyarınca söz konusu şikâyetlerin davalı Hükümete bildirilmesi gerektiği kanaatindedir.

B. Sözleşme'nin 5. Maddesi Kapsamındaki Şikâyet

40. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesine dayanarak, sokağa çıkma yasağının katı bir şekilde uygulanması sonucunda, kardeşinin cesedinin derhal alınmadığını ve güvenlik güçlerinin sokaklarda görülen herkesi vurması ve öldürmesi nedeniyle tüm Cizre ilçesi sakinlerinin fiilen evlerine hapsedildiğinden şikâyet etmektedir.

41. Mahkeme, elindeki tüm belgeleri dikkate alarak ve mevcut şikâyetin yetkisi dâhiline girdiği kadarıyla, ileri sürülen maddeye ilişkin herhangi bir ihlal tespitinin söz konusu olmadığına karar vermiştir. Dolayısıyla, başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme oy birliğiyle

Başvuranın Sözleşme'nin 2, 3 ve 34. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerinin incelenmesini ertelemeye *karar vermiştir*.

Başvurunun geri kalanının kabul edilemez olduğunu *beyan etmiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş ve 15 Aralık 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan